

ΗΜΕΡΙΔΑ

«Ανάπτυξη Οικοσυστήματος Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) στη Δυτική Αθήνα – Κάλυψη Αναγκών με Κοινωνικό Αντίκτυπο»

Περιστέρι, 25 Απριλίου 2023

“Το πλαίσιο ανάπτυξης του τομέα της ΚΑΛΟ στην Ελλάδα”

Λάμπρος Λαμπρινίδης

Μέλος του Ερευνητικού Εργαστηρίου Κοινωνικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

Η διάρθρωση της Εισήγησης

- Το προφίλ του τομέα της ΚΑΛΟ στην Ελλάδα
- Οι ανάγκες / προκλήσεις ανάπτυξης του τομέα
- Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Οικονομία

Το προφίλ του τομέα της ΚΑΛΟ στην Ελλάδα

Θεσμικό Πλαίσιο για ΚΑΛΟ

Ν. 4019/2011

- Πρώτο νομοσχέδιο για την Κοινωνική Οικονομία υπό το βάρος των επιπτώσεων της οικονομικής και νομισματικής κρίσης
- Δεν οριοθέτησε την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα
- Φορέα της Κοινωνικής Οικονομίας ο νόμος θέσπισε μόνο την Κοιν.Σ.Επ. (Ένταξης, Κοινωνικής Φροντίδας και Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού) – συνέπεια μη συμπερίληψη όλων των νομικών τύπων που ανήκουν στην Κοινωνική Οικονομία
- Προβλήματα οριοθέτησης της Κοινωνικής Οικονομίας και των Φορέων της

Ν.4430/2016

- Οι Φορείς της ΚΑΛΟ δεν καθορίζονται από τη νομική τους μορφή, αλλά από το νομικό καθεστώς, εφόσον πληροί τα κριτήρια που ορίζει ο Νόμος: εδ. δ' παρ.1 του άρθρου 3 ν.4430/2016 (βλ. διαφάνεια 6)
- Οι ΚΟΙΣΠΕ αυτοδικαίως εντάσσονται στις ΚΟΙΝΣΕΠ Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων (εδ. β' του άρθρου 3 του νόμου)
- Συνεταιρισμοί Εργαζομένων του άρθρου 24 του νόμου, ως προσπάθεια αντιμετώπισης των επιχειρήσεων προς πτώχευση
- Οριοθέτησε:
 - τις σχέσεις των Φορέων της ΚΑΛΟ με τα μη μέλη
 - Το χρόνο απασχόλησης εθελοντών (αναγνώριση της εθελοντικής εργασίας), θέτοντας εβδομαδιαίο χρονικό όριο εργασίας για τα μη μέλη-εθελοντές έως 16 ώρες
 - Την αναλογία εργαζομένων – μη μελών. 40% για το σύνολο των εργαζομένων στις ΚΟΙΝΣΕΠ και 25% για τους Συνεταιρισμούς Εργαζομένων

Σημαντικές Έννοιες

- **Κοινωνική Οικονομία** ορίζεται το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων, των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η επιδίωξη του συλλογικού οφέλους και η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων (παρ.1 του άρθρου 1 του ν. 4019/2011)
- **Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία** ορίζεται το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε μία εναλλακτική μορφή οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής, διανομής, κατανάλωσης και επανεπένδυσης, βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας, καθώς και του σεβασμού στον άνθρωπο και το περιβάλλον (άρθρο 2 του ν.4430/2016)

Τυπικοί Φορείς ΚΑΛΟ

- **Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης:**

- **Ευάλωτων Ομάδων:** Πρόκειται για ομάδες πληθυσμού που η ένταξη τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή εμποδίζεται από σωματικά και ψυχικά αίτια ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς (πρώην τοξικομανείς, πρώην φυλακισμένοι, άτομων με οποιαδήποτε μορφής αναπηρίας κ.λπ.). Ποσοστό 30% κατ' ελάχιστον των μελών και των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές ανήκουν υποχρεωτικά σε αυτές τις κατηγορίες. Εάν για οποιονδήποτε λόγο σταματήσει να πληρούνται το ανωτέρω ποσοστό, ο φορέας πρέπει εντός τριών μηνών να προβεί στις απαραίτητες εγγραφές μελών ή προσλήψεις εργαζομένων, άλλως μετατρέπεται σε Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας
- **Ειδικών Ομάδων:** Πρόκειται για ομάδες του πληθυσμού που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ως προς την ομαλή ένταξη τους στην αγορά εργασίας, από οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά αίτια (όπως αρχηγοί σε μονογονεϊκές οικογένειες, οικονομικοί μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες ασύλου, μακροχρόνια άνεργοι κ.λπ.). Ποσοστό 50% κατ' ελάχιστον των μελών και των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές ανήκουν υποχρεωτικά σε αυτές τις κατηγορίες. Εάν για οποιονδήποτε λόγο σταματήσει να πληρούνται το ανωτέρω ποσοστό, ο φορέας πρέπει εντός τριών μηνών να προβεί στις απαραίτητες εγγραφές μελών ή προσλήψεις εργαζομένων.

Τυπικοί Φορείς ΚΑΛΟ

- **Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας:** οι οποίες αναπτύσσουν δραστηριότητες
 - «βιώσιμης ανάπτυξης» (δηλαδή αναπτύσσουν οικονομικές δραστηριότητες, εμπορικές ή ανταλλακτικές, που προωθούν την αειφορία του περιβάλλοντος, την κοινωνική και οικονομική ισότητα, καθώς και την ισότητα των φύλων, προστατεύουν και αναπτύσσουν τα κοινά αγαθά και προωθούν τη διαγενεακή και πολυπολιτισμική συμφιλίωση, δίνοντας έμφαση στις ιδιαιτερότητες των τοπικών κοινωνιών) ,
 - ή και παρέχουν «κοινωνικές υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος» (δηλαδή οι υπηρεσίες που είναι προσβάσιμες σε όλους, προάγουν την ποιότητα ζωής και παρέχουν κοινωνική προστασία σε ομάδες όπως ηλικιωμένοι, βρέφη, παιδιά, άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις και περιλαμβάνουν την εκπαίδευση, την υγεία, την κοινωνική στέγαση, την κοινωνική σίτιση, την παιδική φροντίδα, τη μακροχρόνια φροντίδα και τις υπηρεσίες κοινωνικής αρωγής)
- **Συνεταιρισμός Εργαζομένων:** διέπονται από το άρθρο 24 του Ν. 4430/2016 και δραστηριοποιούνται για την προώθηση στόχων συλλογικής ωφέλειας σύμφωνα με τη σχετική ρήτρα του άρθρου 2 του Ν. 4430/2016 . Λειτουργούν ως Αστικοί Συνεταιρισμοί και τα μέλη τους είναι αποκλειστικά φυσικά πρόσωπα

Άλλοι Φορείς ΚΑΛΟ

Οποιοδήποτε άλλο μη μονοπρόσωπο νομικό πρόσωπο, εφόσον έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα, όπως ιδίως αγροτικοί συνεταιρισμοί του Ν. 4384/2016, αστικοί συνεταιρισμοί του Ν. 1667/1986, Αστικές Εταιρίες των άρθρων 741 επ. του Α.Κ., εφόσον σωρευτικά συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- Αναπτύσσει δραστηριότητες συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας
- Μεριμνά για την πληροφόρηση και τη συμμετοχή των μελών του και εφαρμόζει δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων, σύμφωνα με την αρχή ένα μέλος μία ψήφος, ανεξάρτητα από τη συνεισφορά κάθε μέλους.
- Το καταστατικό του προβλέπει περιορισμούς στη διανομή του ως εξής:
 - ποσοστό τουλάχιστον 5% διατίθεται για το σχηματισμό αποθεματικού,
 - ποσοστό έως 35% αποδίδεται στους εργαζόμενους του Φορέα, εκτός κι αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης αποφασίσουν αιτιολογημένα τη διάθεση του ποσοστού αυτού σε δραστηριότητες του στοιχείου
 - το υπόλοιπο διατίθεται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη διεύρυνση της παραγωγικής του δραστηριότητας.
- Εφαρμόζει σύστημα σύγκλισης στην αμοιβή της εργασίας, κατά το οποίο ο ανώτατος καθαρός μισθός δεν μπορεί να υπερβαίνει περισσότερο από τρεις φορές τον κατώτατο, εκτός και αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης αποφασίσουν διαφορετικά. Η υποχρέωση του προηγούμενου εδαφίου ισχύει και σε οποιαδήποτε μορφή σύμπραξης δύο ή περισσότερων Φορέων ΚΑΛΟ.
- Αποβλέπει στην ενδυνάμωση των οικονομικών δραστηριοτήτων του και τη μεγιστοποίηση της παραγόμενης κοινωνικής ωφέλειας μέσω της οριζόντιας και ισότιμης δικτύωσης με άλλους φορείς ΚΑΛΟ.
- Δεν έχει ιδρυθεί και δεν διοικείται άμεσα ή έμμεσα από Ν.Π.Δ.Δ. ή Ο.Τ.Α. α' ή β' βαθμού ή από άλλο νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Στατιστικά για την ΚΑΛΟ

1. Ο κύκλος εργασιών των φορέων Κ.Α.Λ.Ο. για τα έτη 2019 και 2020 ανέρχεται στα €43.992.859 και €36.852.649 αντιστοίχως. Ο μέσος όρος του κύκλου του συνόλου των φορέων ανήλθε στα €55.971 το 2019 έναντι €54.355 το 2020. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2020, το Βόρειο Αιγαίο και η Κεντρική Μακεδονία παρουσιάζουν το μεγαλύτερο κατά μέσο όρο κύκλο εργασιών.
2. Παρατηρείται πολύ μεγαλύτερη ενασχόληση με τον τριτογενή παρά με τον δευτερογενή ή τον πρωτογενή τομέα, σχετικά με στον αριθμό των φορέων που απασχολούνται σε κάθε οικονομικό τομέα, και στον κύκλο εργασιών τους.
3. Από το σύνολο των 1.729 «ενεργών» φορέων του Γενικού Μητρώου Φορέων Κ.Α.Λ.Ο., οι 1.612 (93,2%) εντάσσονταν στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, ενώ οι 117 (6,8%) στο Ειδικό Μητρώο Άλλων Φορέων Κ.Α.Λ.Ο.
4. Στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας η πλειοψηφία (1.514 φορείς, 93,9%) ήταν φορείς με τη νομική μορφή της Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας, ενώ σχετικά περιορισμένος ήταν ο αριθμός των λοιπών νομικών μορφών (Κοι.Σ.Π.Ε., Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων, Συνεταιρισμοί Εργαζομένων και Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων).
5. Στο Ειδικό Μητρώο Άλλων Φορέων Κ.Α.Λ.Ο. οι περισσότεροι φορείς (66,6%) ήταν Αστικές Εταιρίες των αρ. 741 επ. Α.Κ., και η δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία ήταν τα Σωματεία (αρ.78 επ. Α.Κ.), με μικρότερη συμμετοχή των Αστικών Συνεταιρισμών του Ν 1667/1986, λοιπών νομικών μορφών, και Αγροτικών Συνεταιρισμών του Ν.4673/2020.

Στατιστικά για την ΚΑΛΟ

Κατανομή ανά νομική μορφή των «ενεργών» φορέων του Μητρώου Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας (31/8/2022)

ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας	1.514	93,9
Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων	34	2,1
Κοι.Σ.Π.Ε	29	1,8
Συνεταιρισμοί Εργαζομένων	18	1,1
Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων	17	1,1
ΣΥΝΟΛΟ	1.612	100

Κατανομή ανά νομική μορφή των «ενεργών» φορέων του Ειδικού Μητρώου Άλλων Φορέων Κ.Α.Λ.Ο. (31/8/2022)

ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Αστικές εταιρίες των αρ. 741 επ. Α.Κ.	78	66,6
Σωματεία (αρ.78 επ. Α.Κ.)	22	18,8
Αστικοί Συνεταιρισμοί του ν.1667/1986	8	6,8
Λοιπές νομικές μορφές	7	6,0
Αγροτικοί Συνεταιρισμοί των ν.4384/2016 και ν. 4673/2020	2	1,8
ΣΥΝΟΛΟ	117	100

Οι ανάγκες / προκλήσεις ανάπτυξης του Τομέα

Οι Ανάγκες του Τομέα

- Επικαιροποίηση θεσμικού/κανονιστικού πλαισίου
- Διευκόλυνση πρόσβασης στη χρηματοδότηση
- Ανάγκη ενίσχυσης ικανοτήτων
- Ανάγκη δικτύωσης
- Ανάγκη ευρείας ενημέρωσης και δικτύωσης

Ανάγκες του Τομέα, αναλυτικά (1/3)

- **Επικαιροποίηση του θεσμικού /κανονιστικού πλαισίου:**
 - Αρκετές ασάφειες και αντιφάσεις στη νομοθεσία
 - περιοριστικές διατάξεις για τη λειτουργία Φορέων ΚΑΛΟ, καθώς δεν λαμβάνονται υπόψη η ειδική νομοθεσία σύστασης π.χ. αγροτικών και γυναικείων συνεταιρισμών
 - αντίκειται στη συνεταιριστική θεωρία (π.χ. διάκριση κέρδους-πλεονάσματος)
 - Γραφειοκρατία
 - Ανάγκη διεύρυνσης του υφιστάμενου Μητρώου Φορέων ΚΑΛΟ (ανεξάρτητα από συμμετοχή Φορέων σε μητρώα άλλων Υπουργείων)
- **Διευκόλυνση πρόσβασης στη χρηματοδότηση:**
 - Προβλήματα Χρηματοδότησης
 - Θεσμικό/ρυθμιστικό πλαίσιο που δυσκολεύει την πρόσβαση των Φορέων στη Χρηματοδότηση
 - Επιφυλακτικότητα των Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών να εμπλακούν με την Κοινωνική Οικονομία – η αγορά δεν διαθέτει διαμορφωμένα προϊόντα και εργαλεία για τις ανάγκες της ΚΑΛΟ
 - Περιορισμένη αξιοποίηση των Κοινωνικά Υπεύθυνων Δημόσιων Προμηθειών από τη Δημόσια Διοίκηση – σε σχέση με τις δυνατότητες του ν.4412/2016
 - Δυσκολία σύνδεσης κοινωνικών επιχειρήσεων με δυνητικούς καταναλωτές - εν μέρει λόγω μη ύπαρξης ενημέρωσης των πολιτών για την ΚΑΛΟ

Ανάγκες του Τομέα, αναλυτικά (2/3)

- **Ανάγκη ενίσχυσης ικανοτήτων:**

- Ανάγκη επιμόρφωσης μελών των οργανισμών ΚΑΛΟ (π.χ δεν γνωρίζουν το θεσμικό πλαίσιο, την κατάρτιση επιχειρηματικού σχεδίου, το κοινωνικό Μάρκετινγκ, την αναζήτηση πηγών χρηματοδότησης κ.λπ.)
- Ανάγκη επιμόρφωσης δημοσίων υπαλλήλων του στενού και ευρύτερου δημόσιου τομέα (απουσία κατάλληλης κατάρτισης σχετικά με την ΚΑΛΟ)
- Ανάγκη παροχής κατάλληλης κατάρτισης και στους υπαλλήλους των χρηματοδοτικών οργανισμών για θέματα της ΚΑΛΟ

- **Ανάγκη δικτύωσης:**

- Δυσκολίες στην δημιουργία Ενώσεων Φορέων ΚΑΛΟ – περιορισμένοι πόροι από πλευράς των Φορέων
- Εντύπωση διασπασμένου οικοσυστήματος
- Έλλειψη δικτύωσης της ελληνικής ΚΑΛΟ σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο δυσχεραίνει την βιώσιμη ανάπτυξη του Τομέα
- Περιορισμένες δυνατότητες συνεργασίας με το Δημόσιο Τομέα
- Στέρηση ανταλλαγής τεχνογνωσίας, βέλτιστων πρακτικών , δημιουργίας συνεργασιών κ.λπ.

Ανάγκες του Τομέα, αναλυτικά (3/3)

- **Ανάγκη ευρείας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης:**
 - Ανάγκη για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση της κοινωνίας
 - Σωστή ενημέρωση των πολιτών και ιδίως των νέων για την ΚΑΛΟ:
 - Ως προς τους Στόχους της
 - Ως προς τις ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες
 - Ως προς τη λειτουργία της
 - Ως προς τις αρχές της κοινωνικής επιχειρηματικότητας
 - Ως προς τα οφέλη της για την ευρύτερη κοινωνία
 - Ανάγκη ανάδειξης του καινοτόμου κοινωνικού χαρακτήρα της ΚΑΛΟ

Η Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Οικονομία (2023)

Οι Προκλήσεις της Στρατηγικής

- Αναθεώρηση του θεσμικού/ρυθμιστικού πλαισίου της ΚΑΛΟ
- Υποστήριξη της πρόσβασης των φορέων ΚΑΛΟ σε χρηματοδότηση
- Ενίσχυση των ικανοτήτων των εμπλεκόμενων μερών του οικοσυστήματος της ΚΑΛΟ
- Υποστήριξη της δικτύωσης του οικοσυστήματος
- Ευαισθητοποίηση και επικοινωνία της ιδέας και αξίας της κοινωνικής οικονομίας

Βασικές αρχές της Στρατηγικής

- **Συμμετοχικός σχεδιασμός** (διαβούλευση)
- **Συμπερίληψη/ενσωμάτωση** (inclusivity) ομάδων, θεμάτων και προσεγγίσεων (ικανοποίηση αναγκών χωρίς αποκλεισμούς)
- **Ανάγκη για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας** (resilience) του Τομέα:
 - Η υποστήριξη των φορέων Κ.Α.Λ.Ο. και των ενδιαφερόμενων μερών της κοινωνικής οικονομίας θα εξασφαλισθεί μέσω της συμμετοχής τους στο σχεδιασμό της Στρατηγικής
- **Η αξία της Κοινωνικής Οικονομίας ως εργαλείου ενεργητικής πολιτικής** για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων:
 - Όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται η σημασία της Κοινωνικής Οικονομίας για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων, ανταποκρινόμενη στις ανάγκες των ενδιαφερομένων και των ωφελούμενων με τον πιο άμεσο τρόπο
- **Η ενσωμάτωση του τρίπτυχου: green-digital-social** ως διάσταση που διατρέχει οριζόντια την στρατηγική, σε σχέση με τα θεματικά πεδία επιχειρηματικότητας που μπορεί να χρηματοδοτηθούν από το ΕΣΠΑ 2021-2027.

Στρατηγικοί Στόχοι

01

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1
Επικαιροποίηση του
Θεσμικού/Κανονιστικού
Πλαισίου

02

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2
Ανάπτυξη στοχευμένων
Χρηματοδοτικών
Εργαλείων

03

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3
Ενίσχυση Ικανοτήτων

04

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4
Ενίσχυση της
Δικτύωσης και των
συνεργασιών

05

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5
Ευαισθητοποίηση και
Επικοινωνία

Κοινωνική Καινοτομία: Οριζόντια Αρχή

Ειδικό Στρατηγικό Στόχοι (1/2)

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ
<p>ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1</p> <p>Ανάπτυξη ενός ευνοϊκού θεσμικού/κανονιστικού και λειτουργικού πλαισίου για την ενίσχυση του οικοσυστήματος Κ.Α.Λ.Ο.</p>	<p>1.1 επικαιροποίηση, διεύρυνση και εναρμόνιση του Θεσμικού/ Κανονιστικού πλαισίου</p>
	<p>1.2 Ενσωμάτωση της κανονιστικής διάστασης της Κ.Α.Λ.Ο. στο ευρύτερο επιχειρηματικό περιβάλλον</p>
<p>ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2</p> <p>Διευκόλυνση της πρόσβασης των οργανισμών ΚΟ στην χρηματοδότηση</p>	<p>2.1 Διευκόλυνση της πρόσβασης οργανισμών Κ.Α.Λ.Ο. σε κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία/προϊόντα και μηχανισμούς</p>
	<p>2.2 Ενίσχυση της συμμετοχής οργανισμών Κ.Α.Λ.Ο. σε δημόσιους διαγωνισμούς</p>

Ειδικό Στρατηγικό Στόχοι (2/2)

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ
	<p>2.3 Βελτίωση της πρόσβασης οργανισμών Κ.Α.Λ.Ο. στις αγορές: στην προσφορά προϊόντων/υπηρεσιών για τα οποία υπάρχει ζήτηση από το δημόσιο αλλά και τον ιδιωτικό τομέα.</p> <p>2.4 Ενίσχυση της συμμετοχής των οργανισμών Κ.Α.Λ.Ο. σε επιχορηγήσεις και συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα</p>
<p>ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3</p> <p>Απόκτηση ικανοτήτων ώστε οι οργανισμοί Κ.Α.Λ.Ο. και οι δημόσιοι φορείς να συνεργάζονται αποτελεσματικά στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ενίσχυση των ικανοτήτων των μελών εντός και εκτός οικοσυστήματος 2. Συνεργασία μεταξύ φορέων Κ.Α.Λ.Ο. και επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, υποστηριζόμενη από κοινή δικτύωση και συμπράξεις
<p>ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4</p> <p>Δικτύωση και ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ φορέων Κ.Α.Λ.Ο.</p>	<p>4.1 Ενίσχυση και βελτίωση της δικτύωσης και συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών συνιστωσών του οικοσυστήματος Κ.Α.Λ.Ο.</p>
<p>ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5</p> <p>Ευαισθητοποίηση και επικοινωνία</p>	<p>5.1 Αύξηση της αναγνωρισιμότητας της Κ.Α.Λ.Ο</p>

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Αμίσης Γ. (2014): *Το Συλλογικό Διακύβευμα της Ενεργητικής Ένταξης των ευπαθών ομάδων - Αναπτυξιακά Διδάγματα από την Κοινωνική Ευρώπη*, Παπαζήσης, Αθήνα
- Αμίσης Γ. και Μαρίνη Φ. (2015): *Θεσμοί και Πολιτικές Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα*, ΤΕΙ Αθήνας, Αθήνα
- Αποστολόπουλος Ν., Δερματής Ζ. & Λιαργκόβας Π. (2020): *Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα – Η Ευρωπαϊκή και η Ελληνική Εμπειρία*, Πατάκη, Αθήνα
- Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (2020): *Τοπική Αυτοδιοίκηση και Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία*, Αθήνα
- Ειδική Γραμματεία Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (2017): *Ετήσια Έκθεση 2017 και Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023*, Αθήνα
- Μαρίνη Φ. (2021): “Η ανάπτυξη του Ελληνικού οικοσυστήματος κοινωνικής επιχειρηματικότητας υπό το πρίσμα του ρυθμιστικού και επιχειρησιακού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης”, σε Α. Πασσάς, Κ. Αρβανιτόπουλος και Μ. Κοττά (επ.), *Ελλάδα - Ευρωπαϊκή Ένωση: Μία σχέση «μέσα από σαράντα κύματα» 1981-2021*, Πεδίο, Αθήνα, σελ. 476 - 489
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (2020): *Έκθεση ετών 2019-2020 για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία*
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (2023): *Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Οικονομία την Κοινωνική Καινοτομία*

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Λάμπρος Λαμπρινίδης

Ερευνητικό Εργαστήριο Κοινωνικής Διοίκησης

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

website: <https://sarl.uniwa.gr>